Europees Parlement
2024-2029

Commissie buitenlandse zaken

2024/0000(INI)

15.10.2024

ONTWERPVERSLAG

over de uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid – jaarverslag 2024
(2024/0000(INI))

Commissie buitenlandse zaken

Rapporteur: David McAllister

INHOUD

Blz.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT 3

TOELICHTING 16

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over de uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid – jaarverslag 2024
(2024/0000(INI))

Europees Parlement,

– gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), en met name de artikelen 14, 16, 21, 24, 36 en 41,

– gezien het Interinstitutioneel Akkoord van 16 december 2020 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie betreffende begrotingsdiscipline, samenwerking in begrotingszaken en goed financieel beheer, alsmede betreffende nieuwe eigen middelen, met inbegrip van een routekaart voor de invoering van nieuwe eigen middelen[1],

– gezien het verslag van 20 juni 2024 van de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid (VV/HV) getiteld "Common Foreign and Security Policy Report – Our priorities in 2024",

– gezien het "Strategisch kompas voor veiligheid en defensie – Voor een Europese Unie die haar burgers, waarden en belangen beschermt en bijdraagt tot internationale vrede en veiligheid", goedgekeurd door de Europese Raad op 21 maart 2022,

– gezien de conclusies van de Europese Raad van 22 maart 2024, 18 april 2024, en 27 juni 2024,

– gezien de conclusies van de Raad Buitenlandse Zaken van 18 maart, 22 april, 24 mei, 24 juni en 22 juli,

– gezien Besluit (GBVB) 2021/509 van de Raad van 22 maart 2021 tot oprichting van een Europese Vredesfaciliteit, en tot intrekking van Besluit (GBVB) 2015/528[2],

– gezien artikel 55 van zijn Reglement,

– gezien het verslag van de Commissie buitenlandse zaken (A10-0000/2024),

A. overwegende dat de geopolitieke veranderingen elkaar razendsnel opvolgen en dat autocratische actoren alleen en in samenwerking met anderen de op regels gebaseerde internationale orde en de bijbehorende multilaterale organisaties proberen te ondermijnen; overwegende dat er conflicten woeden en dat het gebruik van geweld als middel om politieke doelen na te streven steeds normaler wordt voor staten en niet-overheidsactoren;

B. overwegende dat de EU in de huidige geopolitieke context wereldwijd duidelijk

[1] PB L 433I, van 22.12.2020, blz. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj.
[2] PB L 102 van 24.3.2021, blz. 14, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2021/509/2024-03-18.

ambitieuzer, geloofwaardiger en eensgezinder moet optreden en dat de lidstaten daarbij de nodige politieke wil moeten opbrengen om het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) om te vormen tot een volwaardig beleidsterrein van de EU; overwegende dat de EU zich in haar externe optreden moet laten leiden door de waarden en beginselen die zijn verankerd in artikel 2, artikel 3, lid 5, en artikel 21 VEU, die de inspiratie vormden voor haar eigen oprichting, ontwikkeling en uitbreiding; overwegende dat de EU dus wereldwijd vrijheid, democratische normen en de universaliteit van de mensenrechten moet verdedigen;

C. overwegende dat in dit verslag eerst het GBVB-jaarverslag van de VV/HV wordt besproken, waarna de standpunten van het Europees Parlement over de GBVB-doelstellingen in 2025 aan bod komen; overwegende dat daarbij met name wordt ingegaan op 1) de wereldwijde gevolgen van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, 2) het conflict en vrede in het Midden-Oosten, 3) de samenwerking met gelijkgestemde partners, en 4) de algemene zichtbaarheid van het EU-optreden in het buitenland; overwegende dat het Parlement zijn toekomstvisie op het GBVB nog kracht bijzet met belangrijke eisen in verband met het volgende meerjarig financieel kader (MFK) en het parlementair toezicht daarop;

D. overwegende dat het Europees Parlement op het gebied van het GBVB politieke controle uitoefent en geraadpleegd moet worden; overwegende dat het voor dit beleidsdomein samen met de Raad de begrotingsfunctie uitoefent, behalve wanneer de Raad met eenparigheid van stemmen besluit dat de lidstaten de verantwoordelijkheid over de uitgaven krijgen; overwegende dat het Europees Parlement al zijn bevoegdheden ten volle moet aanwenden om de democratische legitimiteit van het GBVB te versterken; overwegende dat de andere instellingen hun samenwerking met het Europees Parlement dienovereenkomstig moeten bijsturen;

I. Het jaarverslag 2024 van de VV/HV

1. neemt kennis van het feit dat het verslag op 20 juni 2024 aan het Europees Parlement is voorgelegd; wijst erop dat het verslag steeds toekomstgericht moet zijn; geeft hieronder zijn opmerkingen over de verschillende ontwikkelingen die de VV/HV in zijn verslag naar voren heeft gebracht;

2. is in het bijzonder ingenomen met:

   - het feit dat het screeningproces voor Albanië eind 2023 met succes is afgerond; herhaalt zijn oproep om de volgende onderhandelingsfase onverwijld in te leiden; benadrukt dat de hervormingen verder moeten worden opgevoerd om de aanhoudende gebreken op het gebied van de “fundamentele kwesties” aan te pakken;

   - de opening van de toetredingsonderhandelingen met Bosnië en Herzegovina; moedigt de autoriteiten aan alle nodige stappen te zetten zoals beschreven in de aanbeveling van de Commissie van 12 oktober 2022; betreurt de herhaalde opruiende taal en separatistische wetgeving en beleidsmaatregelen van de leiders van de entiteit “Servische Republiek” en wijst er in dat verband op dat EUFOR Althea zichtbaar aanwezig moet zijn;

- de vooruitgang in de dialoog tussen Belgrado en Pristina, met name op het gebied van vrij verkeer en energie; betreurt het gebrek aan vooruitgang met het oog op normalisering en pleit ervoor meer inspanningen te leveren en meer middelen in te zetten om de betrekkingen te normaliseren en de door de EU gefaciliteerde dialoog te ontwikkelen;

- de vooruitgang van Montenegro met het oog op de tussentijdse ijkpunten voor de hoofdstukken 23 en 24 van het EU-acquis; moedigt het land aan verdere vooruitgang te boeken op het gebied van EU-gerelateerde hervormingen en deze snel uit te voeren;

- het feit dat het screeningproces voor Noord-Macedonië eind 2023 met succes is afgerond; pleit ervoor om de volgende onderhandelingsfase onverwijld in te leiden; roept de Noord-Macedonische regering ertoe op constructief samen te werken met de buurlanden om de overgebleven hinderpalen weg te nemen en zo vooruitgang te boeken in de toetredingsonderhandelingen;

- de succesvolle hervatting van de GBVB-dialoog tussen de EU en haar partners in de Westelijke Balkan en het belang van deze partnerschappen voor vrede en veiligheid; herinnert eraan dat de uitbreiding van de EU een geostrategische investering is, waarbij zowel de EU als de kandidaat-lidstaten op weg naar hun toetreding toezeggingen moeten doen; wijst er in dat verband op dat er voortdurend hervormingen nodig zijn op het gebied van de rechtsstaat, de grondrechten, de overheidsadministratie en de afstemming op het GBVB, ook wat sancties betreft;

- het besluit om toetredingsonderhandelingen met Oekraïne en Moldavië op te starten; prijst Moldavië omdat het een steeds groter deel van zijn beleid afstemt op het GBVB, van 54 % in 2022 naar 86 % in 2024; dringt erop aan de screening te versnellen en de daaropvolgende intergouvernementele conferenties tijdig te organiseren;

- de lopende pogingen van Armenië en Azerbeidzjan om hun betrekkingen te normaliseren; moedigt beide landen aan onverwijld een omvattend vredesakkoord te ondertekenen;

3. veroordeelt met name:

- de huidige Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en de toenemende Russische aanvallen op burgerdoelwitten en -infrastructuur in Oekraïne; eist dat Rusland en de aan Rusland gelieerde groeperingen alle militaire acties staken en dat de Russische leiders hun troepen onmiddellijk en onvoorwaardelijk terugtrekken uit Oekraïne en elk ander land waarvan Rusland het grondgebied, of delen daarvan, illegaal bezet houdt;

- het feit dat het onwettige regime van Aljaksandr Loekasjenka zijn nationale soevereiniteit feitelijk aan het Kremlin heeft overgedragen om zijn greep op Belarus te behouden;

- de toenemende kwaadwillige activiteiten, inmenging en hybride oorlogvoering door de Russische Federatie, haar instellingen en haar handlangers die als doel hebben

de democratische stabiliteit en soevereiniteit van de Republiek Moldavië te ondermijnen en te ontwrichten;

- de hardvochtige en nietsontziende terroristische aanvallen van Hamas in Israël op 7 oktober 2023, hetgeen een conflict in Gaza heeft uitgelokt waar burgers onevenredig hard door worden getroffen en dat tot een rampzalige humanitaire situatie heeft geleid;

- de aanhoudende niet-naleving door Iran van zijn wettelijke controleverplichtingen in het kader van het gezamenlijk alomvattend actieplan (JCPOA) en de voortzetting van zijn kernprogramma waarvoor geen geloofwaardige civiele rechtvaardiging bestaat;

- de onterechte gevangenschap van Europese burgers in Iran; dringt er bij de VV/HV op aan al het mogelijke te doen om deze burgers vrij te krijgen en een einde te maken aan de Iraanse gijzeldiplomatie;

- de recente goedkeuring van de wet inzake de “bevordering van deugd en het voorkomen van ondeugd” in Afghanistan, alsook de systematische schending van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, met name de extreme interpretatie van de sharia, waardoor vrouwen volledig van het openbare leven worden uitgesloten, niet mogen werken en moeilijk toegang hebben tot onderwijs na het zesde leerjaar, alsook tot gezondheidszorg als ze niet worden begeleid door een mannelijk familielid; eist dat de de-factoautoriteiten van Afghanistan alle geslachtsspecifieke beperkingen voor vrouwen opheffen en benadrukt dat dit voor de internationale gemeenschap een essentiële voorwaarde moet zijn om betrekkingen met de taliban aan te knopen; wijst erop dat het belangrijk is om aan bepaalde strikte voorwaarden gekoppelde betrekkingen met de Taliban te blijven onderhouden, op basis van de vijf benchmarks voor contacten met de de-factoautoriteiten zoals vastgesteld door de Raad, en om degenen die zich aan deze grove inbreuken op de rechten van meisjes en vrouwen schuldig maken verantwoordelijk te houden, waaronder middels beperkende maatregelen;

- de toenemende reikwijdte en intensiteit van de activiteiten van de schepen en vliegtuigen van de Chinese regering, waarmee China zijn buurlanden intimideert; hekelt het door de regering gebruikte systeem van dwangarbeid en de misdaden tegen de menselijkheid door China in Xinjiang;

- het besluit van de militaire regimes van Burkina Faso, Mali en Niger in de centrale Sahel om uit de Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten (Ecowas) te stappen, waardoor Ecowas in een diepe politieke crisis is beland; neemt akte van de de-factostopzetting van de missie van de Europese Unie voor de opbouw van capaciteit in Niger (EUCAP Sahel Niger) en van het feit dat de opleidingsmissie van de EU in Mali (EUTM) niet is verlengd;

- het autoritaire regime van Daniel Ortega en Rosario Murillo, die de democratische structuren van Nicaragua systematisch ondergraven; wijst erop dat het regime in Nicaragua nauwe banden onderhoudt met andere autocratieën, zoals Iran, Venezuela en Cuba; veroordeelt in de krachtigste bewoordingen de systematische mensenrechtenschendingen door het Cubaanse regime; veroordeelt met klem de

door het regime in Venezuela georkestreerde verkiezingsfraude, verwerpt deze volledig en eist dat de regering-Maduro haar repressiebeleid en aanvallen op het maatschappelijk middenveld en de oppositie stopzet;

4. is het ermee eens dat:

- de betrekkingen met Turkije moeten worden verbeterd; is ingenomen met de gedeeltelijke de-escalatie van de spanningen in het oostelijk Middellandse Zeegebied en de Egeïsche Zee; uit nogmaals zijn bezorgdheid over het feit dat het buitenlands beleid van Turkije op gespannen voet staat met de prioriteiten van de EU uit hoofde van het GBVB;

- de EU en de Turkse regering beide dringend moeten nadenken over hoe ze tot een wederzijds voordelig, dynamischer en strategisch partnerschap kunnen komen, gezien de cruciale rol die Turkije in de regio speelt en het belang van het land als NAVO-bondgenoot;

- Turkije onvoldoende inspanningen levert om zijn beleid op het GBVB van de EU af te stemmen, onder meer op het gebied van sancties en het tegengaan van sanctieomzeiling, alsook dat Turkije nauw moet samenwerken met de EU-gezant voor sancties; betreurt de onaanvaardbare mate van solidariteit en steun die de Turkse president publiekelijk heeft betuigd aan de terroristische organisatie Hamas;

- er bij Turkije op is aangedrongen zijn nabuurschapsbeleid constructief te voeren in plaats van assertief of agressief;

- de wet inzake “transparantie van buitenlandse invloed”, de wet inzake “gezinswaarden en de bescherming van minderjarigen” en de wijzigingen van de kieswet in Georgië onverenigbaar zijn met de waarden en democratische beginselen van de EU; wijst erop dat het verzoek van Georgië om toe te treden tot de EU zal worden beoordeeld op basis van zijn eigen verdiensten en de mate waarin het land erin slaagt om te voldoen aan de criteria van Kopenhagen voor EU-lidmaatschap;

- de Russische en Chinese druk die in Centraal-Azië wordt uitgeoefend zorgwekkend is, en benadrukt dat de aanwezigheid van de EU in de regio als reactie hierop moet worden opgevoerd; onderstreept dat de EU belang heeft bij het aanhalen van de economische en politieke banden met de landen in Centraal-Azië, mede om de omzeiling van sancties tegen Rusland en Belarus aan te pakken;

- het noordpoolgebied van geostrategisch belang is wat betreft de uitbreiding van mogelijke zeevaartroutes, de toegang tot natuurlijke hulpbronnen, klimaatbescherming, territoriale aanspraken, onder meer als gevolg van de Russische militaire expansie in het Hoge Noorden, en de vrijheid en veiligheid van de zeevaart;

II. GBVB-doelstellingen in 2025

5. stelt in de volgende afdeling de GBVB-doelstellingen van het Parlement voor 2025 vast en vult daarmee de standpunten in het jaarverslag van de VV/HV over het GBVB aan;

Aanpak van de wereldwijde gevolgen van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne

6. merkt op dat de reactie van de EU op de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne nauwlettend in de gaten wordt gehouden door autocratische actoren over de hele wereld en een beslissende invloed zal hebben op hun gedrag op het internationale toneel;

7. roept Oekraïne op verder vooruitgang te boeken op weg naar EU-lidmaatschap en daarbij gebruik te maken van alle middelen waar het in het kader van de faciliteit voor Oekraïne over beschikt en ervoor te zorgen dat het zijn maatschappelijk middenveld in dat verband op zinvolle wijze betrekt bij de uitvoerings- en toezichtsfasen;

8. roept de EU en haar lidstaten op om, totdat de overwinning van Oekraïne is bereikt, op alle mogelijke manieren humanitaire bijstand, militaire steun, economische en financiële hulp en politieke steun te verlenen om uiteindelijk een einde te maken aan de Russische aanvalsoorlog en Oekraïne in staat te stellen zijn gehele bevolking te bevrijden en het land binnen zijn internationaal erkende grenzen weer volledig onder eigen controle te brengen; onderstreept met name dat Oekraïne dringend meer luchtafweer moet krijgen zodat het, met het oog op de komende winter, zijn kritieke energie-infrastructuur kan verdedigen en verzoekt de lidstaten de beperkingen op het gebruik van aan Oekraïne geleverde westerse wapensystemen tegen legitieme militaire doelwitten op Russisch grondgebied onmiddellijk op te heffen;

9. dringt er bij de EU en de lidstaten op aan de 14 sanctiepakketten die ze tot nu toe hebben goedgekeurd, doeltreffender toe te passen en nieuwe sancties aan te nemen wanneer dat nodig is; pleit voor doeltreffende samenwerking met gelijkgestemde partners wereldwijd om de druk op Rusland te verhogen;

10. schaart zich onvoorwaardelijk achter het tienpuntenplan voor vrede van de Oekraïense president Zelensky en wijst erop dat elk initiatief dat bedoeld is de Russische aanvalsoorlog te beëindigen, gebaseerd moet zijn op input van Oekraïne en uiteindelijk ook aanvaard moet worden door het Oekraïense volk;

11. herhaalt dat Oekraïne, als slachtoffer van agressie, het legitieme recht heeft op zelfverdediging overeenkomstig artikel 51 van het VN-Handvest; roept de VV/HV, de Commissie, de Raad en de lidstaten in kwestie op om Oekraïne in staat te stellen doeltreffende tegenmaatregelen tegen Rusland te nemen; herinnert eraan dat Rusland het internationaal recht heeft geschonden en dat de volledige inbeslagname van de bevroren Russische tegoeden de juiste stap is om Rusland te dwingen zich aan het internationaal recht te houden en Oekraïne en andere benadeelde partijen te vergoeden voor hun verliezen als gevolg van de Russische aanvalsoorlog;

12. onderstreept dat de EU en haar lidstaten onverwijld moeten aandringen op de oprichting van een speciaal internationaal tribunaal om het door de politieke en militaire leiders van de Russische Federatie en haar bondgenoten gepleegde misdrijf van agressie tegen Oekraïne te vervolgen;

13. looft de Commissie om haar voorstel tot instelling van het samenwerkingsmechanisme voor leningen aan Oekraïne, ter waarde van naar schatting 35 miljard EUR, waarmee tegemoet wordt gekomen aan de oproep van het Parlement en dat voortbouwt op het besluit van de Raad om buitengewone inkomsten uit bevroren Russische staatsactiva toe

te wijzen aan het fonds voor bijstand aan Oekraïne en de faciliteit voor Oekraïne, alsook op het besluit van de G7 om Oekraïne een lening van 50 miljard USD te verstrekken die gedekt wordt door bevroren Russische staatsactiva;

14. wijst erop dat de veiligheid van de Republiek Moldavië onlosmakelijk verbonden is met de veiligheid van Oekraïne en beschouwt de Republiek Moldavië als de tweede verdedigingslinie van de Europese levenswijze; is van mening dat de toetreding van Oekraïne en Moldavië tot de EU een geostrategische investering in een verenigd en sterk Europa zou zijn; moedigt de VV/HV aan het GBVB-partnerschap met Oekraïne en Moldavië via concrete maatregelen uit te breiden, met name via maatregelen waarmee de onschendbaarheid van de rijksgrenzen van en tussen beide landen wordt gewaarborgd;

Conflictoplossing en de ondersteuning van vrede in het Midden-Oosten

15. bevestigt dat Israël het recht heeft zichzelf te verdedigen, zoals vastgelegd in en afgedwongen door het internationaal recht; roept ertoe op alle gijzelaars onmiddellijk en onvoorwaardelijk vrij te laten en daarop meteen een permanent staakt-het-vuren af te kondigen om het risico op massale hongersnood en de uitbraak van een epidemie in Gaza tegen te gaan; wijst erop dat Israël ook verplicht is de burgerbevolking te beschermen en dat militaire operaties evenredig en in overeenstemming met het internationaal humanitair recht moeten zijn;

16. drukt nogmaals zijn niet-aflatende steun uit voor een via onderhandelingen tot stand gekomen tweestatenoplossing op basis van de grenzen van 1967, met twee soevereine democratische staten als vreedzame buren en met Jeruzalem als hun gezamenlijke hoofdstad; keurt het af dat Palestijns land steeds sneller en op onwettige wijze door Israël wordt gekoloniseerd, in strijd met het internationaal recht; drukt zijn bezorgdheid uit over het toenemende geweld door Israëlische troepen en extremistische kolonisten in de Westelijke Jordaanoever en Oost-Jeruzalem; steunt het driestappenplan voor vrede van de Amerikaanse president Biden en betreurt het gebrek aan wil aan beide zijden om het plan uit te voeren; betreurt het voorts dat de laatste vredesgesprekken geen tastbare resultaten hebben opgeleverd;

17. maakt zich zorgen over de toenemende spanningen in het Midden-Oosten en de destabiliserende rol van het Iraanse regime en zijn netwerk van niet-overheidsactoren in de regio; dringt er bij alle partijen op aan zo terughoudend mogelijk te zijn, zich ertoe te verbinden te de-escaleren en af te zien van verdere escalatie, aangezien een regionaal conflict tot elke prijs moet worden vermeden; verzoekt de VV/HV en de lidstaten hun diplomatieke inspanningen met internationale partners, waaronder de Golfstaten, voort te zetten en op te schroeven om de betrokken partijen ertoe aan te zetten zo snel te de-escaleren en hen tot zinvol overleg te bewegen;

18. is ingenomen met het besluit van de EU om de sancties tegen Iran tot juli 2025 te verlengen, en daarbij onder meer sancties toe te passen op de productie en levering van onbemande drones en raketten door Iran aan Rusland en de ruimere regio van het Midden-Oosten; wijst erop dat nog niet alle sanctiemogelijkheden zijn uitgeput, zoals een veel restrictievere behandeling van technologietransfers via de uitvoer van producten die niet zijn ingedeeld als “bedoeld voor tweeërlei gebruik”; wijst erop dat

het Europees Parlement ertoe heeft opgeroepen Hezbollah en de Iraanse Islamitische Revolutionaire Garde (IRGC) aan de EU-lijst van terroristische organisaties toe te voegen;

19. vestigt de aandacht op de sterke banden tussen Iran en de IRGC, de daarmee gelieerde groeperingen zoals de Houthi's en Iraakse en Syrische milities, en organisaties op de EU-terroristenlijst, met name Hamas en de militaire vleugel van Hezbollah; dringt er bij de Raad en de VV/HV op aan Hezbollah in zijn geheel toe te voegen aan de EU-lijst van terroristische organisaties; betreurt de aanvallen van Hezbollah tegen Israël, die hebben geleid tot een Israëlische grondinvasie in Libanon; maakt zich ernstig zorgen over de situatie in Libanon en wijst er nogmaals op dat de vijandelijkheden zo snel mogelijk moeten worden gestaakt zodat er ruimte komt voor een diplomatieke oplossing langs de Blauwe Linie, in overeenstemming met Resolutie 1701 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, wat de enige manier is om de spanningen te verminderen en de grens tussen Israël en Libanon duurzaam te stabiliseren;

20. sluit zich aan bij de doelstelling om koste wat kost te voorkomen dat Iran kernwapens kan maken; wijst er echter op dat het regime in Teheran de reactivering van het JCPOA duidelijk heeft afgewezen en zijn kernwapenpotentieel intussen heeft opgevoerd; betreurt het dat er momenteel geen strategie is om Iran ervan overtuigen geen militaire kernwapencapaciteit op te bouwen, noch een actieplan indien Iran de nucleaire drempel overschrijdt; verzoekt de VV/HV een herziene strategie ten opzichte van Iran voor te leggen;

21. onderstreept dat de EU haar effectieve aanwezigheid in de regio met alle middelen waar zij over beschikt, moet opvoeren; verzoekt de VV/HV hier tijdens zijn mandaat en met het oog op het komende MFK een prioriteit van te maken;

De samenwerking met gelijkgestemde partners verdiepen

22. wijst erop dat de wereld steeds multipolairder en minder multilateraal wordt; benadrukt dat multilaterale fora, en dan vooral de Verenigde Naties en haar agentschappen, moeten worden gezien als het samenwerkingsverband waarnaar de voorkeur van de EU uitgaat; maakt zich in dat verband zorgen over het toenemende belang van exclusieve samenwerkingsvormen, waartussen steeds meer concurrentie bestaat; merkt tegelijkertijd op dat internationale instellingen en normen meer en meer worden geïnstrumentaliseerd; benadrukt dat deze trend de EU in een delicate positie brengt, waarin ze een evenwicht moet zien te vinden tussen de noodzaak om een beroep te doen op een brede en inclusieve opvatting van multilateralisme en tegelijkertijd prioriteit te geven aan samenwerking met selecte gelijkgestemde partners;

23. benadrukt in dat verband dat de huidige geopolitieke context voor de EU nog steeds wordt gekenmerkt door enorme onzekerheid en een verschuiving van samenwerking naar concurrentie; stelt bezorgd vast dat alle soorten interactie als wapen worden gebruikt en merkt op dat deze trend de internationale samenwerking hindert op een moment waarop wereldwijde transities in een stroomversnelling moeten worden gebracht, zodat mondiale uitdagingen doeltreffend kunnen worden aangegaan; wijst erop dat de EU het zich niet kan veroorloven zich naar binnen te keren en open en actief moet blijven in de wereld;

24. herinnert eraan dat een sterk en constructief partnerschap met het VK belangrijk is; is ingenomen met de hernieuwde impuls van de nieuwe regering van het VK om samen met de EU na te denken over mogelijkheden om nauwer samen te werken op het gebied van buitenlands beleid en veiligheid, wat zowel voor de EU als voor het VK een toegevoegde waarde zou hebben; eist dat het Parlement naar behoren wordt betrokken bij en geïnformeerd wordt over dergelijke overwegingen;

25. herinnert eraan dat de trans-Atlantische betrekkingen voor de EU en haar lidstaten de belangrijkste en meest strategische betrekkingen blijven, hetgeen duidelijk is gebleken uit de eenheid en de kracht die het partnerschap aan de dag legde na de Russische invasie van Oekraïne; onderstreept dat sterke trans-Atlantische betrekkingen nog steeds onontbeerlijk zijn voor de veiligheid van de partners aan beide zijden van de Atlantische Oceaan; verzoekt de Commissie de banden aan te halen met belangrijke partners in zowel de VS als Canada om het hoofd te bieden aan mondiale uitdagingen die gevolgen hebben voor onze gedeelde waarden, belangen, veiligheid en welvaart;

26. is ingenomen met de nauwe betrekkingen met West-Europese landen die geen lid zijn van de EU, en met name met de uitstekende samenwerking op bepaalde gebieden van het externe optreden van de EU; dringt er bij de Commissie op aan de bilaterale betrekkingen tussen de EU en Zwitserland te moderniseren en te verdiepen; benadrukt dat het belangrijk is de betrekkingen met Noorwegen nog te versterken; dringt erop aan de associatieovereenkomst tussen de EU enerzijds en Andorra en San Marino anderzijds snel te ondertekenen;

27. herhaalt dat een vreedzame, stabiele en op regels gebaseerde Indo-Pacifische regio van cruciaal belang is voor Europa; moedigt daarom aan nauwere banden aan op het gebied van buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid met gelijkgestemde partners in de regio, in overeenstemming met de EU-strategie voor samenwerking in de Indo-Pacifische regio; spoort de VV/HV aan om samen met onze partners in de Indo-Pacifische regio, met name Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Korea en Japan, de zichtbaarheid en het effect van het externe optreden van de EU te bevorderen;

28. verwijst in dat verband naar het diepgaande en omvattende partnerschap van de EU met Japan, dat als model moet dienen voor een vruchtbaar bilateraal partnerschap waarmee doeltreffende beleidsvorming in multilaterale contexten mogelijk wordt gemaakt; merkt op dat de EU en Japan in 2024 vijftig jaar diplomatieke betrekkingen vieren en benadrukt met klem dat de EU er belang bij heeft dit partnerschap de komende vijftig jaar samen met Japan te verdiepen en te verbreden; wijst erop dat de economische partnerschapsovereenkomst tussen de EU en Japan en de strategische partnerschapsovereenkomst EU-Japan in deze tijden van geopolitieke onrust een fundamentele rol in hun betrekkingen spelen; moedigt beide partijen aan de nodige politieke wil aan de dag te leggen om de strategische partnerschapsovereenkomst te ratificeren, met name de laatste drie lidstaten die dat nog niet hebben gedaan;

29. is van mening dat de opkomst van China een van de belangrijkste geopolitieke uitdagingen van de 21e eeuw blijft en een multidimensionaal antwoord vereist waarmee de EU haar contacten met China op een aantal belangrijke punten handhaaft; verzoekt de VV/HV en de lidstaten diplomatiek actief te blijven en tegelijkertijd de assertiviteit van de EU ten aanzien van China te vergroten, zodat het land zijn verantwoordelijkheid

als permanent lid van de VN-Veiligheidsraad opneemt;

30. herhaalt dat Taiwan een belangrijke EU-partner en democratische bondgenoot is in de Indo-Pacifische regio; erkent dat Taiwan een belangrijke rol speelt bij het veiligstellen van mondiale toeleveringsketens, met name in de hightechsector, en dringt er bij de EU en haar lidstaten op aan nauwer met Taiwan samen te werken; verzoekt de EU en haar lidstaten er door middel van duidelijke en consistente signalen voor te zorgen dat elke poging om de status quo in de Straat van Taiwan eenzijdig te wijzigen, met name door middel van geweld of dwang, niet kan worden geaccepteerd en een hoge prijs zal hebben; benadrukt dat de territoriale aanspraken van China geen grondslag hebben in het internationaal recht; laakt voorts het feit dat China de deelname van Taiwan aan multilaterale organisaties blokkeert; verzoekt de Commissie en de lidstaten Taiwan te steunen zodat het land op zinvolle wijze aan relevante internationale organisaties kan deelnemen;

31. herhaalt dat de Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten (Asean) een cruciale partner is bij het versterken van op regels gebaseerd multilateralisme; steunt de inspanningen van de Asean om de onderhandelingen met China over een doeltreffende en substantiële gedragscode in de Zuid-Chinese Zee af te ronden; moedigt de EU aan meer in gesprek te gaan en samen te werken met de Asean en pleit voor een omvattend strategisch partnerschap;

32. merkt op dat geopolitieke uitdagingen ertoe hebben geleid dat de EU en India allebei meer belang hebben bij het waarborgen van veiligheid, welvaart en duurzame ontwikkeling; dringt aan op een top tussen India en de EU om de bilaterale betrekkingen hoog op de agenda te houden;

33. dringt er bij de VV/HV en de lidstaten op aan zich te richten op bilaterale betrekkingen met gelijkgestemde partners in Afrika, waaronder Ghana, Kenia en Senegal, rekening houdend met wederzijdse behoeften en belangen, teneinde echte en evenwichtige partnerschappen te bevorderen; is van mening dat het “meer voor meer”-beginsel volledig moet worden geïntegreerd in de betrekkingen met derde landen, waarbij de EU sterkere partnerschappen ontwikkelt met de landen die de beginselen van het GBVB en het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (GVDB) en de fundamentele waarden van de EU eerbiedigen; verzoekt de EU in te spelen op de verwachtingen van de partnerlanden en politieke akkoorden met hen snel na te komen om aan te tonen dat de EU een belangrijke en strategische partner is en dat het internationale, op regels gebaseerde systeem de hedendaagse uitdagingen het hoofd kan bieden;

34. benadrukt dat de EU haar samenwerking met gelijkgestemde landen in Latijns-Amerika verder moet uitbreiden, met name gezien de toenemende invloed van China en Rusland in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied; verzoekt de lidstaten en de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) proactieve diplomatie in de regio na te streven, met een sterke nadruk op de verdediging van de multilaterale wereldorde, het internationaal recht en de eerbiediging van de democratie en de mensenrechten;

35. verzoekt de VV/HV om tijdens zijn ambtstermijn een prioriteit te maken van de samenwerking met gelijkgestemde democratieën en om systematischer samen te werken en te overleggen met gelijkgestemde democratische partners teneinde de

gemeenschappelijke paraatheid en de toegang tot middelen voor crisisrespons te verbeteren;

36. is tegelijkertijd van mening dat het belangrijk is nieuwe bondgenootschappen te smeden, onder meer met de buurlanden en in het Globale Zuiden, rekening houdend met wederzijdse behoeften en belangen, teneinde echte en evenwichtige partnerschappen te bevorderen;

Het EU-optreden in het buitenland bevorderen

37. benadrukt dat de VV/HV een bruggenbouwer tussen het GBVB en de externe betrekkingen van de EU is en als zodanig moet zorgen voor een zo groot mogelijke coördinatie en samenhang in het externe optreden van de EU; betreurt het niettemin dat er in sommige gevallen onduidelijkheid bestaat over de externe vertegenwoordiging van de EU; benadrukt dat de bevoegdheden van de VV/HV, de voorzitter van de Commissie en de voorzitter van de Europese Raad inzake het externe optreden en de externe vertegenwoordiging van de EU duidelijk moeten worden omschreven;

38. dringt erop aan de EDEO (zowel zijn hoofdkwartier als de EU-delegaties) te versterken door passende financiële en personele middelen ter beschikking te stellen, zodat de EU zich beter kan voorbereiden op de huidige en opkomende mondiale uitdagingen; verzoekt de VV/HV snel met voorstellen te komen voor de toekomstige operationele structuur van het externe optreden van de EU;

39. verzoekt de Commissie de Global Gateway doeltreffend en snel te gebruiken als duurzaam alternatief voor het Chinese “Nieuwe Zijderoute”-initiatief en als instrument om de aanwezigheid en zichtbaarheid van de EU wereldwijd te vergroten;

40. herhaalt dat het Parlement een integrale rol speelt in het GBVB en daaraan een specifieke bijdrage levert via zijn parlementaire diplomatie en zijn vastomlijnde instrumenten, kanalen en contacten;

41. dringt erop aan de preventieve diplomatie van de EU, waaronder vredesbemiddeling en dialoog, verder te ontwikkelen als een proactief instrument voor buitenlands beleid; dringt er bij de EDEO op aan lering te trekken uit opgedane ervaringen;

42. spreekt zich nogmaals uit voor de rol van de speciale vertegenwoordigers van de EU, die het beleid en de belangen van de EU in specifieke regio’s en landen bevorderen en een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van een sterker en doeltreffender GBVB door de EU een actieve politieke aanwezigheid in belangrijke landen en regio’s te geven en als “stem” en “gezicht” op te treden voor de EU en haar beleid;

43. vestigt de aandacht op de missies en operaties van de EU in het buitenland ter bevordering van vrede, veiligheid en vooruitgang in Europa en in de wereld; verzoekt de VV/HV:

- samen te werken met Bosnië en Herzegovina, Kosovo, de NAVO en de andere betrokken partners zodat vanaf 2026 stabiele politietroepen alle belangrijke taken op het gebied van interne veiligheid in Bosnië en Herzegovina en Kosovo op zich kunnen nemen, en de voorstellen voor de noodzakelijke GBVB-missies op te

stellen die in 2025 van start moeten gaan, en daarbij gebruik te maken van de snel inzetbare EU-capaciteit als preventieve militaire versterking; herinnert eraan dat de uitgaven voor deze maatregelen, met inbegrip van de stand-by-uitgaven van de snel inzetbare EU-capaciteit, ten laste van de EU-begroting moeten worden gebracht;

- samen te werken met Cyprus, Turkije, het VK en de VN om concrete maatregelen te nemen teneinde de bufferzone op Cyprus te demilitariseren, alsook om de veiligheid op het eiland te verbeteren, zowel voor de Grieks-Cyprioten als voor de Turks-Cyprioten;

- nogmaals zijn steun te betuigen aan de lopende werkzaamheden van de politie- en rechtsstaatmissie van de EU voor de bezette Palestijnse gebieden (Eupol COPPS) en de missie van de EU voor bijstandverlening op het gebied van grensbeheer (EU BAM) in Rafah, die de Palestijnse autoriteiten ondersteunen bij de hervorming van de veiligheids- en justitiële sector en bij het geïntegreerde grensbeheer;

44. verzoekt de VV/HV gevolg te geven aan de voorbeelden van succesvolle evacuatieacties in Sudan en van de versterkte consulaire bescherming, en te werken aan een omvattend systeem voor de bescherming van EU-burgers in het buitenland;

III. Het volgende MFK en het parlementair toezicht daarop

45. is van mening dat het toezicht van het Parlement op het externe optreden van de EU meer moet worden geïnstitutionaliseerd, met inbegrip van regelmatige en tijdige, maar ook veilige toegang tot vertrouwelijke informatie;

46. onderstreept dat het Europees Parlement in het kader van het GBVB, waar het GVDB onder valt, zijn begrotingsfunctie samen met de Raad uitoefent; herinnert eraan dat het, zoals bepaald in artikel 36 VEU, ook politieke controle uitoefent op en geraadpleegd moet worden over dit beleid;

47. herinnert eraan dat alle GBVB- en GVDB-uitgaven ten laste van de EU-begroting moeten komen, tenzij de Raad per geval anders besluit, of wanneer de uitgaven betrekking hebben op operaties die gevolgen hebben op militair of defensiegebied; erkent dat het aan de Raad is om te bepalen of een actie van de EU in het buitenland een operatie is die gevolgen heeft op militair of defensiegebied; onderstreept dat de Raad bij alle andere GBVB- of GVDB-besluiten die uitgaven met zich meebrengen, moet overwegen de uitgaven ten laste van de EU-begroting te brengen;

48. onderstreept dat GBVB- of GVDB-besluiten die uitgaven met zich meebrengen altijd fundamentele keuzes voor dit beleid vormen; verzoekt de VV/HV het Europees Parlement te raadplegen voordat hij dergelijke voorstellen voor GBVB- of GVDB-besluiten doet;

49. herinnert eraan dat het Europees Parlement zijn begrotingsfunctie steeds uitvoert in combinatie met zijn functie van politieke controle en raadpleging; wijst erop dat artikel 36 VEU voorziet in een specifieke relatie tussen de VV/HV en het Europees Parlement, zonder dewelke het Parlement deze functies niet mag uitoefenen, en dat de VV/HV het Parlement in dat verband moet ondersteunen;

50. verzoekt de Commissie haar voorstellen voor het volgende MFK in de eerste helft van 2025 in te dienen, zodat er voldoende tijd is om over de programma's te onderhandelen; benadrukt dat een gedetailleerdere begrotingsnomenclatuur noodzakelijk is, zowel in het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking als in het instrument voor pretoetredingssteun, zodat de begrotingsautoriteit in het kader van de jaarlijkse begrotingsprocedure beleids- en geografische prioriteiten kan vaststellen;

51. onderstreept dat elke kwestie die hierboven aan de orde is gesteld een passend antwoord van de uitvoerende macht vereist; verzoekt de VV/HV snel en schriftelijk te reageren op de oproepen, verzoeken en bekommernissen van het Parlement; is van mening dat mondelinge verklaringen in commissies of plenaire vergaderingen slechts in uitzonderlijke of dringende gevallen als antwoord kunnen volstaan; benadrukt dat nauwe samenwerking en partnerschap tussen het Europees Parlement en de VV/HV in de huidige moeilijke geopolitieke context van strategisch belang zijn; wenst meer systematische uitwisselingen voorafgaand aan de goedkeuring van mandaten en GBVB-strategieën en een betere informatiestroom over onderhandelingen en de uitvoering van internationale overeenkomsten, alsmede memoranda van overeenstemming; verwacht bovendien dat het Parlement daadwerkelijk wordt betrokken bij het externe beleid en optreden van de EU als een integrale speler van "Team Europa", waarbij het zijn diplomatie inzet ter ondersteuning van de inspanningen van de VV/HV;

°

° °

52. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Europese Raad, de Raad, de Commissie, de vicevoorzitter van de Commissie / hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid en de regeringen en parlementen van de lidstaten.

TOELICHTING

Elk jaar stelt de Commissie buitenlandse zaken een resolutie op over de uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, als reactie op het verslag van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor het buitenlands beleid aan het Europees Parlement over het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid. Deze resolutie bevat een beoordeling van de uitvoering van het GBVB en is een essentieel onderdeel van de bijdrage van het Europees Parlement aan het externe optreden van de EU, met name in het kader van het versterkte toetsingsrecht dat het Europees Parlement bij het Verdrag van Lissabon is toegekend.

Het verslag van 2024 is de eerste resolutie over de uitvoering van het GBVB in deze zittingsperiode. Als zodanig moet het ook als leidraad dienen voor de prioriteiten van de nieuwe Commissie en hoge vertegenwoordiger. In dit verslag komt eerst het GBVB-jaarverslag van de VV/HV aan bod, en daarna de standpunten van het Europees Parlement over de GBVB-doelstellingen in 2025. Hier heeft de rapporteur ervoor gekozen zich te concentreren op de strategische trends die de algemene oriëntatie van het GBVB van de EU bepalen en die de noodzaak voor de EU hebben vergroot om haar belangen te definiëren en de capaciteiten in te zetten om deze na te streven. Daarbij gaat het onder meer om:

1. de gevolgen van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne;
2. het conflict en de ondersteuning van vrede in het Midden-Oosten;
3. de samenwerking met gelijkgestemde partners; en
4. de zichtbaarheid van het EU-optreden in het buitenland.

In het verslag worden elk van deze punten nader uitgewerkt en worden richtsnoeren gegeven voor de toekomstige EU-bestuurders bij de vaststelling van het GBVB. Het Parlement zet zijn toekomstgerichte houding inzake het GBVB tot slot kracht bij met belangrijke eisen in verband met het volgende meerjarig financieel kader en het parlementair toezicht daarop.